

בס"ד. שלהי אדר תשע"ז

לכב' משפחות קהילת אנ"ש שליט"א שע"י האיחוד האירופאי - בריסל
virtualcommunity@sichosonline.org-ו

תזכורת לחג הפסח תשע"ז

הנסיון הראה, שכדאי שהבעה"ב והבעה"ב'סטע יקראו ביחד, כל יום השייך לו, בכדי להתכונן כדבעי ולמנוע היפך שמחת החג וכו', ואדרבא, לגרום לשמחת החג.

נא להדפיס ולתלות על המקרר וכיו"ב.
[נא לא לפרסם בשום אתר, בלי רשות בכתב מהעורך]

מספרי הטלפון שלי:

בניו יארק: בית: 718 4936170. נייד: 347 4151122

אימייל: Rabbigarelik@sichosonline.org

מכירת חמץ: הכתובת שלי הוא 1468 יוניאן סט. (בין קינגסטאן לאלבאני עוו).
בדרך כלל בין השעות 11-5 בערב. לשעות אחרות, ובכלל, כדאי לשלוח ווצאפ ולברר אם אני נמצא.

ושנזכה לחגוג את החג בבית המקדש השלישי!
לוי יצחק גרליק

* * *

כל הבא לקמן הוא רק "תזכורת", ובאתר sichosacademy.org ישנם עוד המון פרטים.

במשך חודש ניסן - כללי:

1. תחנון: אין אומרים תחנון.
2. הנשיא: מר"ח עד יום י"ג ניסן אומרים כל יום את ה"נשיא".
3. ברכת האילנות: בחודש ניסן אומרים ברכה מיוחדת על האילנות, שהוציאו פרח.
4. תענית בכורות: אם ישנו בכור בבית, [או שהאבא צם עבור בנו הבכור] להזכיר לו לגמור את המסכת לערב פסח. אם אינו מספיק – יכול להשתתף בסיום שהרב יעשה בבית הכנסת בערב פסח.
5. מצה: לא אוכלים מצה שמורה עד ליל הסדר. מותר לתת לילדים מצת-מכונה או עשירה וכיו"ב הכשרה לפסח (עד ערב פסח), אם לא משתמשים בה בפסח.
6. מבצע מצה למכירים: מהמבצעים הראשונים של הרבי, הי' לחלק מצה שמורה למכירים (ידידים, רופאים, שכנים וכו' שבאים אתם בקשר במשך השנה). בכדי להקל, צא"ח בנ"י. פתחו אתר שדרכו יכולים לסדר את זה והם ישלחו את המצות וכו': giftmatzah.com
7. מעות חיטים: לתת מעות חיטים ובפרט האמא (ולחנך את הילדים בזה).
8. לימוד ההלכות: נהוג שהאבא והילדים מקדישים זמן ללימוד הלכות החג (עכ"פ – ה"תזכורת"....).
9. ד' קושיות: לחזור עם הילדים את ה"ד' קושיות".
10. מכירת חמץ: אחרי ר"ח האבא הולך לרב למכור את החמץ הן של הבית והן של המשרד, קאנטרי וכו'. אלה שנוסעים לצד מזרח, לדוגמא: מארה"ב לכיוון אירופא, אה"ק, מזרח הרחוק, או מאירופה לאה"ק, מזרח הרחוק וכו' - צריכים למכור את חמצם במקום שהם מגיעים. בני אה"ק או אירופאים שנוסעים לאמריקא (דהיינו לצד מערב) צריכים למכור במקום שהם יוצאים משם. בכל אופן – לדבר עכ"ז עם הרב.
11. הנוסעים מביתם: אלה שלא נשארים בביתם לחג הפסח, ואף א' לא ייכנס לביתם במשך החג, ומוכרים את ביתם/חמצם ע"י הרב, אין צריכים לבדוק את ביתם. וכדאי שידברו עם הרב אודות הפרטים בזה.
12. הכשרת המטבח: לסדר בעוד מועד אם צריכים עזרה בהכשרת המטבח. בנ"י: ר' שאלתיאל שי' לבוביק 1888gokosher.

13. **תרופות:** מי שלוקח/ת תרופות, לברר אצל הרופא האם הוא/היא מוכרחת לקחת אותם במשך החג. וא"כ - להתקשר לרב בעוד מועד **ולא לחכות עד הרגע האחרון!**
14. **ב' ניסן:** יארצייט של אדמו"ר הרש"ב. ראה המנהגים של יום ההילולא בספר המנהגים ע' 86.
15. **י"א ניסן שנת הקט"ו** לעשות ההכנות המתאימות.
16. **תספורת:** להזכיר לאבא ולילדים להסתפר (ולא לחכות לערב פסח.... כי יש בזה כמה שאלות וכו'), כי מערב חג הפסח אחר חצות עד ערב חג השבועות נוהגין שלא להסתפר.
17. **בדיקת חמץ במשרד:** אם המשרד הוא רחוק מהבית, לברר אצל הרב מתי ואיך לעשות הבדיקת חמץ במשרד.

לקנות בהקדם:

1. **סט:** סט של בדיקת חמץ (דהיינו: שק קטן של נייר, נר של שעה, נוצת עוף וכף עץ ונייר וחוט לעטוף כל הנ"ל).
2. **מצות:** לקנות מספיק מצות ללילות הסדרים ושמונת ימי החג, אורחים וכו'.
3. **יין:** לקנות מספיק יין ללילות הסדרים (עדיף אדום) ושמונת ימי החג, ד' כוסות של אחרון של פסח, אורחים וכו'. **הצעה:** מי שיש אצלם בבית משרתת או עובדים שאינם יהודים וגם אלה שעושים "סדר ציבורי", כדאי שיקנו יין **מבושל** (ורק אם יוכלו ליהזר כדבעי אז שיקנו יין שאינו מבושל וכו').
4. **הגדות:** לקנות הגדות של פסח (עבור ההורים, האורחים) ובמיוחד – הגדות חדשות עבור הילדים עם ציורים כהוראת הרבי (אם אין להם משנה העברה או מהבית-ספר וכו').
5. **סידורים וברכונים:** נהוג שלא להשתמש בבית בסידורים וברכונים שמשתמשים בהם במשך השנה. ולכן מומלץ לקנות חדשים מיוחדים עבור פסח.
6. **מאזניים:** יש כאלה שקונים מאזניים (קטן) בכדי למדוד את השיעורים של מצה ומרור וכו'.
7. **נרונים:** מי שמשתמש ב"נרונים" להדלקת נרות שבת ויום טוב, שמוכרח לנקות אותם לפני השימוש הבא - להכין מספיק "נרונים" עבור ב' ימי החג, (כי ישנה שאלה בנוגע להסרת הפחית וכו').
8. **נרות ארוכים (כמו יארצייט ליכט):** לכה"פ 2 נרות ארוכים (עבור אש ליו"ט, עבור נרות יו"ט ובישול וכו') למי שלא משאיר גז דולק בבית. אבל אם יש משרתת בבית, אפי' אם יש גז דולק, כדאי להדליק יארצייט-ליכט כי לפעמים המשרתת סוגרת את הגז....
9. **בגדים ותכשיטים:** לקנות ליום טוב בגדים ותכשיטים לנשים כפי ממונו ואפשריותו.
10. **Carbon monoxide detector:** מי שמשאיר גז דולק, לוודא שהאוורור בבית הוא כדבעי ושיש להם carbon monoxide detector מתוקן ומעודכן וכו'.
11. **שקית עבור vacuum cleaner:** לקנות שקית חדשה כי בערב פסח מחליפים השקית.

לסדר את הקניות, עבור הדברים שיקנו יותר קרוב לחג, דהיינו:

1. עופות.
2. זרוע (עבור הקערה), דהיינו ה"גערגל" (צואר העוף).
3. ביצים.
4. חסה.
5. חריין/מרור.
6. תפוחי אדמה.
7. בצל.
8. אגוזים.
9. פירות עבור החרוסת (תפוחים, אגסים ואגוזים=ניסלאך). ואם קונים פירות מארץ ישראל, ליהזר לקנותם - רק אם יש עליהם הכשר טוב ושאין עליהם חשש שמיטה, ערלה, ושהפרישו מהם תרומות ומעשרות וכו'.
10. דגים.

יום רביעי – ב' ניסן, יום ההילולא של אדמו"ר הרש"ב

* ראה בספר המנהגים ע' 86 קטע "יום הילולא" אודות לימוד מתורתו והתוועדות וכו'.

יום השישי – יום הבהיר י"א ניסן, יום ההולדת של הרבי, שנת הקט"ו

* אחרי התפילה מתחילים לומר פרק קטז בתהילים.

* ללמוד ה"היום יום" של היום. יום התבודדות וקבלת החלטות טובות בכל עניני התקשרות וכו'. וכדאי לקרוא מה שכתוב בספר המנהגים ע' 85 (בסופו) בענין זה. ובפרט שהשנה היא אותה הקביעות כמו בתרס"ב (הרבי נולד בערב שבת).

שבת הגדול – יב ניסן

* אחר תפילת מנחה אומרים את ההגדה, דהיינו מן הקטע "עבדים היינו" עד "לכפר על כל עונותינו" (בסוף הקטע של "על אחת כמה וכמה"). הרבי נהג לאמרה עם הציבור, בישיבה על מקומו. [באתר שלנו ישנו שיעור נפלא (באנגלית) מיוסד על לקו"ש חל"ב, למה שבת זו נקרא שבת "הגדול" ולמה קוראים ההגדה בשבת הגדול וכו'].

<http://theonlinerabbi.com/sichosonline/shabbos-hagodol>

מוצאי שבת הגדול

* **ויהי נועם-ואתה קדוש**: בתפילת ערבית מוצאי שבת קודש אין אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש".

* **קידוש לבנה**: אם עדיין לא קידשו הלבנה, והלבנה ניראית, עורכים כעת קידוש לבנה.

* **הבדלה**: אחרי הבדלה מצניעים את הבשמים (אם זה קנמון) בחמץ.

* מי שיש לו מיישר שיניים = retainers, ובפרט אם זה "גשר" שאינו יכול להסירם (braces), או שיש לו שיניים תותבות - יזהר מלאכול חמץ מעכשיו או עכ"פ ישרה החמץ במים שלא ידבק, וינקה את השיניים היטב וכו' (וראה להלן מה לעשות מחר בערב).

יום ראשון, י"ג ניסן, יום ההילולא של הצמח צדק.

* ראה בספר המנהגים ע' 86 קטע "יום הילולא" אודות לימוד מתורתו והתוועדות וכו'.

* **נשיא**: בהמשך לאמירת הנשיא בימים שלפני זה, אומרים היום מ"זאת חנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה", ואין אומרים ה"יהי רצון".

בדיקת חמץ (בני אחרי השעה 58:7 בערב):

לוודא לפני בדיקת-חמץ שהאבא מכר את החמץ!! לא להתחיל בדיקת חמץ עד שזה לא מסודר.

1. בודקים את החמץ אחרי תפלת ערבית.
  2. מצניעים את החמץ שמשאירים לאכילה עד מחר בבוקר במקום משומר שהקטנים לא יכולים לקחתו. סוגרים ומסמנים את המקומות הנמכרים לגוי.
  3. מכינים: 1. **השקית** שבו שמים הפתיתים שמוצאים בשעת הבדיקה. 2. **כף של עץ**. 3. **נוצה**. 4. **נייר** שבו כורכים את כל הנייל אחרי הבדיקה. 5. **חוט** לקשור את הנייר. 6. **עשרה פתיתים**, כדלהלן: מניחים במקומות שונים בבית עשרה פתיתי חמץ קשה (טוב שיהיו ממשוהו שלא מתפורר), כל אחד מהם פחות מכזית, כ"א כרוך בפיסת נייר, אך לא בנייר כסף כי זה לא נשרף היטב. טוב להניחם בפינות החדרים מאשר להניחם באמצע החדרים.
  4. כדאי שהאמא או הילדים יערכו רשימה היכן הניחו את פתיתי החמץ.
  5. יש הנוהגין ליטול ידים לפני הבדיקה.
  6. יעמיד מבני ביתו לידו שישמעו את הברכה (וגם ישתתפו בבדיקה).
  7. אחרי הברכה – אין להפסיק בדיבור עד סוף הבדיקה. לעשות את הבדיקה במתינות, ויזהרו לבדוק תחילה בחדר הסמוך למקום שעשו בו את הברכה.
  8. המקומות הנמכרים לגוי וסגורים במשך החג – אין צריכים בדיקה.
  9. החמץ שמוצאים שמים בשק של נייר.
  10. אם נאבד אחד הפתיתים – נא לצלצל לרב אחרי הבדיקה.
  11. בסוף הבדיקה אומרים "כל חמירא" [הראשון], וקושרים את השקית (יד הכף נשאר בלתי מעוטף) וכו'. לוודא שיש לכה"פ כזית חמץ לשריפה.
  12. **תודה רבה!**: האבא מודה לאשה ולילדים על העבודה היפה שעשו בנקיון הבית לכבוד החג!
  13. אם האבא עדיין לא עשה בדיקת חמץ במשרד (וזה לא נמכר בחמץ), הוא עושה את זה עכשיו.
  14. בדיקת חמץ ברכב.
- * לזכור לשים את השקית של ה-vacuum cleaner באשפה.
- * מי שיש לו retainers עבור השיניים, יערה עליהם מים רותחים אם הם לא ייזקו מכך (עכ"פ מים חמים). מי שיש לו שיניים תותבות או braces וכו' ישטוף את הפה במים חמים (או ע"י שתיית תה חם וכו"ב).

* כנ"ל, ליזהר מאוד מאוד עם החמץ הנשאר, הן לשריפה והן לאכילה בבוקר, לשים אותו במקום שמור שהילדים לא יוכלו להגיע אליו וכו'.

ערב חג הפסח, יום הולדת הרמב"ם - מהשכמת הבוקר עד אחרי ביעור חמץ

סדר היום של הבוקר - בקיצור: טבילה, שחרית (אין אומרים מזמור לתודה), סיום מסכת עבור הבכורים.
 סוף זמן אכילת חמץ: (ב.נ.י. : 10:44).
 סוף זמן ביעור חמץ: (ב.נ.י. : 11:51).
סדר הבוקר בפרטיות:

1. טבילה.
2. בתפלת שחרית: אין אומרים מזמור לתודה.
3. סיום מסכת עבור הבכורים: אם האבא הוא בכור - או יש לכם בן שהוא בכור לאביו או לאמו והוא עדיין לפני בר מצוה – האבא משתתף בסיום מסכת שיתקיים לאחר תפילת שחרית אי"ה ומביא גם את הילד לבית הכנסת.
4. מכירת חמץ: מי שעדיין לא מכר את החמץ, להזדרז ולרוץ לרב לסדר את זה.
5. צפריים: נטילת הצפריים. עדיף לעשות את זה לפני חצות. (ב.נ.י. : 12:57)
6. תספורת: צריך להסתפר קודם חצות היום. (אחרי חצות מותר על ידי גוי).
7. אכילת חמץ: סוף זמן אכילת חמץ ב.נ.י. לפני 10:44.
8. אשפה: להוציא את כל האשפה מהבית (לרחוב) ב.נ.י. לפני 11:51.
9. בדיקת הכיסים: לבדוק הכיסים ובפרט של הילדים ובמעילים שלהם וכו'.

ביעור חמץ:

- א. ביעור (שריפת) החמץ ב.נ.י. לפני 11:51.
- ב. לוודא שגם בשריפת החמץ ישנם עשרה פתיתים.
- ג. אומרים "כל חמירא" השני וה"יהי רצון". לא להשתמש בנפט לשריפה, רק אש רגילה.

במשך היום – מאחרי ביעור חמץ עד הערב

* מה כן/לא אוכלים: במשך היום לא שותים יין ולא אוכלים מצה ולא אוכלים מכל המינים הנכנסים בחרוסת (תפוחים, אגסים ואגוזים) ומרור עד אחר "כורך" של הסדר השני. אבל ביצים ותפוחי-אדמה מותר לאכול. כל הנ"ל הוא גם לקטנים.
 * שינת הילדים: באם אפשרי – לסדר שהילדים יישנו במשך היום בכדי שיוכלו להיות ערים בליל הסדר.
 * יום הולדת הרמב"ם: לימוד במשהו הקשור להרמב"ם.

ההכנות עבור ה"סדרים" והסעודות:

1. צלי': בשני לילות הראשונות דחג הפסח לא אוכלים בשר או עוף צלוי.
2. בדיקת החסה: לבדוק עלי החסה (מתולעים) ולרחצם ולנגבם.
3. חריין: לטחון החריין עבור המרור ויש המכסים אותו היטב בתוך כלי סגור כדי שלא יפוג חריפותו.
4. חרוסת: להכין את החרוסת. מערבים: תפוחים, אגסים ואגוזים. הרבי מביא לזה סימן יפה מספרי האריז"ל: כתוב בתורה "חרושת אבן", אבן הוא ר"ת איפל בארין ניסן. [באמצע הסדר - לפני טיבול המרור - מרככים חלק מהחרוסת ביין].
5. הביצים: לבשל את הביצים עבור הסדרים עד שיתקשו. (שכחת? מותר לבשלם בלילה. אבל היות ואסור להכין מיו"ט א' לשני, ע"כ בלילה הא' יבשלם עבור הסדר הא' ויאכלם בלילה הא' או במשך היום, ובלילה הב' יבשלם עבור סדר הב' ויאכלם בלילה הב' או במשך היום).
6. זרוע: לצלות את הזרוע עבור ב' הסדרים. (שכחת? צולין בלילה, אבל רק עבור הסדר הראשון (כי אסור להכין מיו"ט ראשון לשני, ולכן) חייבים לאכול ביום הראשון במשך היום. ועד"ז בליל השני: צולים עבור הסדר השני אבל אסור לאכול בלילה וצריך לאכול ביום השני במשך היום (כי בלילה אסור לאכול צלוי)).
7. מי מלח: להכין המי-מלח.
8. מצות: לפתוח ארגזי המצות ולבדוק שישנן מספיק שלימות ושאינן כפולות וכו'.
9. יין: לפתוח את הבקבוקים.

הכנות לחג:

1. **צפריניים:** נטילת הצפריניים. עדיף לעשות את זה לפני חצות. (בני.י.: 12:57) שכחת – מותר לאחר חצות.
2. **שעון שבת:** לוודא שהשעון-שבת הוא מתאים לבי לילות הסדר.
3. **עירוב חצירות:** לאלה הצריכים – לעשות עירוב חצרות (לצורך כל השנה).

ממש לפני החג:

- * **תפלת המנחה:** מתפללין יותר מוקדם מכל ערב חג (כי צריכים לומר "סדר קרבן פסח" לפני השקיעה).
- * **סדר קרבן פסח:** אחר תפילת מנחה – לפני השקיעה – אומרים את "סדר קרבן פסח". וצריך האדם הירא והחרד לדבר ה' לקרות אותו בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו, וידאג על חורבן הבית ויתחנן לפני ה' בורא עולם שיבנה אותו במהרה בימינו אמן (ראה לקוטי שיחות חלק ל"ב ע' 36 באריכות).
- * **נרות ארוכים (כמו יארצייט ליכט):** למי שאין לוח/ה עם אש דולקת במשך שני ימי החג, צריך להדליק יארצייט-ליכט עבור השני ימי החג, בכדי שיהי' אש גם עבור הדלקת הנרות דליל השני של החג. מי שיש לוח/ה עם דולקת וגם משרתת בבית, גם כדאי שתדליק היארצייט-ליכט, כי הרבה פעמים קורה שהמשרתת מכבה את הגז...
* **צדקה:** נתינת צדקה לפני הדלקת הנרות עבור ב' פעמים (בי ימי יו"ט).

הדלקת הנרות:

- * צדקה: נותנים לצדקה עבור ב' הימים של החג.
- * מדליקים הנרות לפני כניסת החג (בני.י.: 7:12). אם איחרה יכולה להדליק יותר מאוחר **אבל רק מאש דולקת!**
- * **הברכות:** 1. להדליק נר של יום טוב. 2. שהחיינו.
- * אלה שהולכות לאכול אצל אחרים (הורים, ידידים וכיו"ב) **לא לשכוח להדליק נרות!**

ליל הסדר הא':

- * **הכנת השולחן ל"סדר":** בזמן שהאבא והילדים מתפללים תפילת ערבית בבית הכנסת, בני הבית מכינים הכל על השולחן (סידור השולחן, הכלים, הצעת המושבים להסיבה וכו'), חוץ מה"קערה" שאותה מסדר האבא מיד בבואו מבית הכנסת קודם הקידוש.

תפילת ערבית:

- * **האבא יסדר את עצמו באופן שיחזור מיד אחרי התפילה להתחיל הסדר, אז די קינדער זאלן ניט איינשלאפן ווערן, ובפרט שבשנה זו שכבר הזיזו את השעון והסדר מתחיל מאוחר.**
- * מתחילים מ"שיר המעלות".
- * תפלת ערבית של שלש רגלים.
- * **הלל שלם:** אחרי תפלת העמידה אומרים הלל שלם (קדיש תתקבל) ואחרי זה עלינו.

הסדר:

- * מנהג בית הרב, בקבלה מדור דור, להתחיל סדר הראשון תיכף אחרי תפלת ערבית ושלא להאריך בו, כדי לאכול האפיקומן קודם חצות הלילה (בני.י.: 12:56).
- * לפני התחלת הסדר, מצוה לחלק לתינוקות אגוזים, כדי שיראו שינוי וישאלו "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?".
- * **לפני הסדר – לברר שכל הנשים הדליקו נרות. אם אין מספיק נרונים לא להסתמך על זה שידליקו אח"כ בבית אלא ילכו אצל השכנים לקבל נרונים וידליקו לפני התחלת הסדר. ומדליקים מאש דולקת!**
- * [אם צריכים להביא נר דולק משכן – לא יוציאוהו החוצה אא"כ מכוסה [בכד וכיו"ב] שלא יכבנו הרוח].

הסדר:

- [כל הפרטים של הסדר נדפסו בקובץ בנפרד].
- * האפיקומן יש לאכול קודם חצות הלילה. (בני.י.: 12:56).
- * במים אחרונים, עד אחרי שביעי של פסח, אין מעבירין את הידים על השפתים.
- * **קריאת שמע שעל המטה:** קורין רק פרשת שמע (עד ובשערך) וברכת המפיל.

יום שלישי, ט"ו ניסן - יום א' של יו"ט

- * סוף זמן קריאת שמע: בני.י. 9:37.
- * **ברכת כהנים:** להכין את הילדים ללכת ל"ברכת כהנים" שתתקיים בסוף תפלת מוסף.
- * **הלל:** אחרי תפלת העמידה של שלש רגלים אומרים הלל שלם.
- * **מוריד הטל:**

• בתפלת מוסף, אחרי שמיעת הכרזת הגבאי, מתחילים לומר "מוריד הטל".

- שכח ואמר משיב הרוח ומוריד הגשם – אם נזכר לפני שאמר "ברוך אתה) ה' מחי המתים" חוזר ל"אתה גבור" אבל אם נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה) ה' מחי המתים" חוזר לראש התפלה.
- מי שמתפלל בבית, ישער מתי מתפללים מוסף בבית הכנסת ואז יתפלל מוסף באמרו מוריד הטל.

סעודת החג:

- * **קידוש:** הקידוש בסעודה הוא של שלש רגלים. אתקינו, אלה מועדי וגו'.
- * **בברכת המזון:**
- **יעלה ויבא:** מוסיפים "יעלה ויבא". שכח – אם נזכר לאחר שהתחיל הברכה הבאה (אפי' אם רק אמר "ברוך") צריך לחזור לראש, אבל אם נזכר לפני שאמר "ברוך" אומר הנוסח הנדפס בסידור "ברוך.. אשר נתן..".
- **הרחמן:** בסוף ברכת המזון מוסיפים "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב".

* במשך היום:

* אסור להכין מיו"ט א' ליו"ט ב', ולכן אסור להכין במשך היום שום דבר עבור הלילה (ליל הסדר הב').

ליל ב' של יו"ט – יום א' לספירת העומר

* כל ההכנות עבור הסדר והסעודה מתחילות בנ.י. אחרי השעה: 8:14.

תפילת ערבית:

1. תפילת ערבית מתחילה מ"שיר המעלות".
2. אחרי תפילת העמידה של שלש רגלים אומרים הלל שלם.
3. ספירת העומר: היום יום אחד לעומר.

ה"סדר" השני:

הדלקת הנרות:

- א. מדליקים את הנרות אחרי צאת הכוכבים בנ.י.: אחרי השעה 8:14 או סמוך להתחלת ה"סדר" (כל אחת לפי מנהגה).
- ב. מאש דולקת.
- ג. מברכים 1. "להדליק נר של יו"ט" 2. "שהחינו".
- ד. [אם צריכים להביא נר דולק משכן – לא יוציאוהו החוצה אא"כ מכוסה [בכד וכיו"ב] שלא יכבנו הרוח].

לפני התחלת הסדר

- א. להזכיר להבני-בית לספור ספירת העומר – יום אחד לעומר.
- ב. לברר שכל הנשים והבחורות הדליקו נרות. אם אין מספיק נרונים לא להסתמך על זה שידליקו אח"כ בבית אלא ילכו אצל השכנים לקבל נרונים וידליקו לפני הסדר.
- ג. מנהג בית הרב, בקבלה מדור דור, שבלילה השני מאריכים יותר בסדר והרבי מאריך בביאור ההגדה ובעניני תורה והתעוררות לעבודה ואין מקפידים לאכול האפיקומן לפני חצות וכו'.

אחרי עריכת הסדר

* עד תשל"א, אחרי עריכת הסדר, הרבי הי' יורד למטה למקום ההתוועדות, בליל ב' דחג הפסח, לערך בשעה 1:30, ואומר כמה שיחות בעניני ההגדה (ולפעמים גם מאמר). אשרי עין ראתה אלה. ויה"ר שנוכה לראות את זה בשנה זו.
* **קריאת שמע שעל המיטה** - כמו בכל יו"ט.

יום רביעי, ט"ז ניסן - יום ב' של יו"ט

- * **סוף זמן קריאת שמע:** בנ.י. 9:37.
- * **ברכת כהנים:** להכין את הילדים ללכת ל"ברכת כהנים" שתקיים בסוף תפלת מוסף.
- * **הלל:** אחרי תפלת העמידה אומרים הלל שלם.

הסעודה

* **קידוש:** הקידוש בסעודה הוא של שלש רגלים המתחיל עם "אתקינו וכו' אלה מועדי".
* **סעודת אסתר:** טוב לעשות איזה דבר בסעודת היום, לזכר לסעודת אסתר שהיתה ביום זה שבו ביום נתלה המן.

* בברכת המזון:

- **יעלה ויבא:** בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבא". שכן – אם נזכר לאחר שהתחיל הברכה הבאה (אפי' אם רק אמר "ברוך") צריך לחזור לראש, אבל אם נזכר לפני שאמר "ברוך" אומר הנוסח הנדפס בסידור "ברוך..אשר נתן..".
- **הרחמן:** מוסיפים "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב".
- * **מסכתא סוטה:** מתחילים ללמוד מסכתא סוטה דף ליום. היום לומדים ה"שער בלאט" וכמבואר בשיחת ערב חג השבועות תשמ"ה בארוכה (שכדאי ללומדה).

מוצאי יום טוב ב' – התחלת חול המועד (בני. 8:15)

בתפלת ערבית לזכור שמוסיפים **ארבעה** דברים בשמונה עשרה:

- א. **מוריד הטל:** אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" ונזכר קודם שאמר "ברוך אתה) ה' מחי המתים" חוזר ל"אתה גבור", אבל אם נזכר לאחר זה - חוזר לראש התפילה. המסופק – עד שלושים יום חוזר לראש התפילה.
- ב. **אתה חוננתנו:** שכן ונזכר אחרי שאמר "ה" של חונן הדעת אינו חוזר [ואחר התפילה יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול"].
- ג. **ותן ברכה:** בתפלת ערבית זו מתחילים לומר ותן ברכה. טעה ואמר "ותן טל ומטר": אם נזכר לפני שסיים התפלה (ולא משנה מתי נזכר, אפי' באמצע ברכת השנים) חוזר לתחילת ברכת השנים. אם סיים תפלתו חוזר לראש התפלה.
- ד. **יעלה ויבא:** שכן – אם נזכר לפני שאמר "ה" של "המחזיר שכנתו לציון" אומר שם "יעלה ויבא" וממשיך. אם אמר "ה" ונזכר קודם שאמר "מודים אנחנו לך" אומר שם. נזכר לפני שסיים "יהיו לרצון" השני חוזר ל"רצה". סיים "יהיו לרצון" השני – חוזר לראש התפלה. * **ספירת העומר:** היום שני ימים לעומר.

* הבדלה:

- אין מברכים על הבשמים ולא על האש.
- אין אומרים ויתן לך.

יום חמישי, יום א' דחול המועד פסח – י"ז ניסן

בתפלת שחרית:

- * אין אומרים מזמור לתודה.
- בתפילת שמונה עשרה מוסיפים:

  1. **מוריד הטל:** אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" ונזכר קודם שאמר "ברוך אתה ה' מחי המתים" חוזר ל"אתה גבור", אבל אם נזכר לאחר זה - חוזר לראש התפילה. המסופק – עד שלושים יום חוזר לראש התפילה.
  2. **ותן ברכה:** טעה ואמר "ותן טל ומטר": אם נזכר לפני שסיים תפלת העמידה (ולא משנה מתי נזכר, אפי' באמצע ברכת השנים) חוזר לתחילת ברכת השנים. אם סיים תפלתו חוזר לראש התפילה.
  3. **יעלה ויבא:** שכן – אם נזכר לפני שאמר "ה" של "המחזיר שכנתו לציון" אומר שם "יעלה ויבא" וממשיך. אם אמר "ה" ונזכר קודם שאמר "מודים אנחנו לך" אומר שם. נזכר לפני שסיים "יהיו לרצון" השני חוזר ל"רצה". סיים "יהיו לרצון" השני – חוזר לראש התפלה. * חצי הלל. * מוסף לשלש רגלים.

במשך היום

- * **כוס יין:** כל יום של חול-המועד, שותים כוס יין (באמצע א' הסעודות).
- * **ברכת המזון:** בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבא". שכן – אם נזכר לפני שאמר ברוך של הברכה הבאה אומר הנוסח הנדפס בסדור "ברוך..אשר נתן..". ואם התחיל הברכה הבאה אינו חוזר.
- * **במשך היום:** לומדים **מסכתא סוטה** דף ב'.
- * **בתפילת ערבית - ספירת העומר:** היום שלשה ימים לעומר.

יום השישי, ערב שבת קודש, יום ב' דחול המועד פסח - ח"י ניסן

יום הולדת הרה"ג הרה"ח והמקובל וכו' הרב לוי יצחק שניאורסאהן – אביו של הרבי, ויום הברית מילה של הרבי.

* **בתפלת שחרית:** כמו אתמול.

במשך היום

- * **כוס יין:** כל יום של חול-המועד, שותים כוס יין (באמצע א' הסעודות).
- * **ברכת המזון:** בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבא". שכן – אם נזכר לפני שאמר ברוך של הברכה הבאה אומר הנוסח הנדפס בסדור "ברוך..אשר נתן..". ואם התחיל הברכה הבאה אינו חוזר.
- * לומדים **מסכתא סוטה** דף ג'.

ליל שבת קודש – חול המועד

* **תפילת המנחה:** לפני תפלת המנחה אין אומרים "הודו". אומרים: "פתח אליהו", קרבנות, אשרי, ושמונה עשרה (יעלה ויבא) עלינו.

* **הדלקת הנרות:** מדליקין 18 (או 23) דקות לפני השקיעה. זמן הדלקת הנרות ב.י.: **7:16**.
* **מברכים:** מברכים ברכה אחת (כמו בכל ערב שבת קודש): להדליק נר של שבת קודש.

* תפילת ערבית:

- תפילת ערבית מתחילה מ"מזמור לדוד".
- ב"לכה דודי" בהקטע של "בואי בשלום" אומרים "גם בשמחה ובצהלה".
- תפלת העמידה היא הנוסח של שבת קודש ולא של יו"ט.
- **יעלה ויבא:** בתפלת העמידה מוסיפים "יעלה ויבא". שכח – אם נזכר לפני שאמר "הי" של "המחזיר שכינתו לציון" אומר שם "יעלה ויבא" וממשיך. אם אמר "הי" ונזכר קודם שאמר "מודים אנחנו לך" אומר שם. נזכר לפני שסיים "יהיו לרצון" השני חוזר ל"רצה". סיים "יהיו לרצון" השני – חוזר לראש התפלה.
- **ספירת העומר** – היום ארבעה ימים לעומר.

* קידוש וסעודת הלילה:

- אומרים **בלחש** את השלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד ודא היא סעודתא.
- הקידוש הוא הנוסח הרגיל של שבת.
- **בברכת המזון:** אחרי "רצה והחליצנו", מוסיפים "יעלה ויבא". שכח יעלה ויבא – אם נזכר לפני שאמר "ברוך" של הברכה הבאה אומר הנוסח הנדפס בסדור "ברוך.. אשר נתן..". ואם התחיל הברכה הבאה – אינו חוזר.
- **הרחמן:** רק של שבת.

יום השבת קודש, י"ט ניסן - יום ג' דחול המועד פסח

* **שחרית:** תפלת העמידה היא של שבת קודש ולא של יו"ט, ומוסיפים "יעלה ויבא" (שכח – ראה לעיל בתפלת ערבית), ואחרי תפילת העמידה אומרים חצי הלל. אין אומרים אב הרחמים לפני מוסף.
* **מוסף:** של שלש רגלים (ומוסיפים ההוספות של שבת).
* אחרי מוסף אומרים "ולקחת סולת".

* סעודת היום:

קידוש: מזמור לדוד, אתקינו, ושמרו, אם תשיב עד "וינח ביום השביעי" – הכל בלחש. "על כן וגו'" אומרים בקול רגיל.
בברכת המזון: אחרי "רצה והחליצנו", מוסיפים "יעלה ויבא". שכח – אם נזכר לפני שאמר ברוך של הברכה הבאה אומר הנוסח הנדפס בסדור "ברוך.. אשר נתן..". ואם התחיל הברכה הבאה אינו חוזר.
* **במשך היום:** לומדים **מסכתא סוטה** דף ד'.

מוצאי שבת קודש – חול המועד (ב.י.: 8:19)

בתפלת ערבית לזכור שמוסיפים:

1. **מוריד הטל:** אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" ונזכר קודם שאמר "ברוך אתה ה' מחי המתים" חוזר ל"אתה גבור", אבל אם נזכר לאחרי זה – חוזר לראש התפילה. המסופק – עד שלושים יום חוזר לראש התפילה.
  2. **אתה חוננתנו:** שכח ונזכר אחרי שאמר "הי" של חונן הדעת אינו חוזר [ואחר התפילה יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול"].
  3. **ותן ברכה:** טעה ואמר "ותן טל ומטר": אם נזכר לפני שסיים התפלה (ולא משנה מתי נזכר, אפי' באמצע ברכת השנים) חוזר לתחילת ברכת השנים. אם סיים תפלתו חוזר לראש התפלה.
  4. **יעלה ויבא:** שכח – אם נזכר לפני שאמר "הי" של "המחזיר שכינתו לציון" אומר שם "יעלה ויבא" וממשיך. אם אמר "הי" ונזכר קודם שאמר "מודים אנחנו לך" אומר שם. נזכר לפני שסיים "יהיו לרצון" השני חוזר ל"רצה". סיים "יהיו לרצון" השני – חוזר לראש התפלה.
- * אין אומרים "ויהי נועם" ו-"ואתה קדוש".
* **ספירת העומר:** היום חמשה ימים לעומר.

* הבדלה:

- מנהג העולם שאין מברכים על הבשמים.

- מברכים על האש.
- "ויתן לך" אומרים בלחש.

יום ראשון, כ' ניסן - יום ד' דחול המועד, ערב יו"ט, שביעי של פסח

* תפילת שחרית, כוס יין, וברכת המזון - כמו שאר הימים דחווה"מ דלעיל.
* **במשך היום:** לומדים **מסכתא סוטה** דף ה'.

* **תפילת המנחה:** קרבנות, אשרי, ושמונה עשרה (מוריד הטל, ותן ברכה, יעלה ויבא כימים הראשונים) עלינו.

לפני כניסת החג

* **פמוטים:** לאלה שמשמשות ב"נרונים", להכין מספיק נרונים גם עבור יום השני של החג.
* **שעון שבת:** לוודא שהשעון-שבת הוא מתאים לב' לילות וימי החג.
* **יארצייט ליכט:** למי שאין לוחה גז עם אש דולקת במשך שני ימי החג, צריך להדליק יארצייט-ליכט עבור השני ימי החג, בכדי שיהי' אש גם עבור הדלקת הנרות דיום השני של החג (שבת). מי שיש לוחה גז דולקת וגם משרתת בבית, גם כדאי שתדליק היארצייט-ליכט, כי הרבה פעמים קורה שהמשרתת מכבה את הגז...

הדלקת הנרות

* **צדקה:** נתינת צדקה לפני הדלקת הנרות עבור ב' פעמים (ב' ימי יו"ט).
* מדליקין 18 (או 23) דקות לפני השקיעה. (בני.י. 7:18). אם איחרה - יכולה להדליק גם לאחרי זה (אבל רק מאש דולקת!).
* להזכיר לאלה שהולכות לאכול אצל אחרים **שלא לשכוח להדליק נרות**.
* בהדלקת נרות מברכים רק ברכה אחת: להדליק נר של יו"ט ואין מברכים שהחיינו.

שמחת שביעי של פסח ואחרון של פסח גדולה משאר ימי הפסח (ספר המנהגים).

תפילת ערבית:

1. תפילת ערבית מתחילה מ"שיר המעלות".
2. אחרי תפילת העמידה של שלש רגלים אומרים **ספירת העומר** – היום ששה ימים לעומר.

סעודת יום טוב

* לא להתחיל הסעודה לפני שברור **שכל הנשים והילדות - ובפרט האורחות – הדליקו נרות**.
* **קידוש:** של שלש רגלים, ומתחילים מ"סברי מרגן" ואין אומרים שהחיינו.
* **ספר השיחות ת"ש:** בזמן המתאים, כדאי לקרוא (בשעת הסעודה וכיו"ב) עם הבני-בית הסיפור עם הרבנית הצדקנית בימי ילדותה - מספר השיחות קייץ ת"ש ע' 71-72 סעיפים ב-ג-ד [וראה גם סעיפים טז-יט]. וישנו ביאור נפלא של הרבי על זה, בלקו"ש חלק ל"ז ע' 14 ואילך.

* בברכת המזון:

- **יעלה ויבא:** בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבא". שכח – אם נזכר לאחר שהתחיל הברכה הבאה (אפי' אם רק אמר "ברוך") צריך לחזור לראש, אבל אם נזכר לפני שאמר "ברוך" אומר הנוסח הנדפס בסידור "ברוך..אשר נתן..".
- **הרחמן:** מוסיפים "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב".

* **בלילה:** מנהג ליובאוויטש שנעורים כל הלילה ומתעסקים בלימוד. עלות השחר בני.י. 4:41.

יום שני, שביעי של פסח, כ"א ניסן

* **סוף זמן קריאת שמע:** בני.י. 9:32.

* **ברכת כהנים:** להכין את הילדים ללכת ל"ברכת כהנים" שתתקיים בסוף תפלת מוסף.

* **הלל:** חצי הלל.

* **שירת הים:** בקריאת התורה, כשקורין את השירה – עומדים.

סעודת החג

* **הקידוש:** הקידוש בסעודה הוא של שלש רגלים המתחיל עם "אתקינו וכו' אלה מועדי".

* בברכת המזון:

- **יעלה ויבא:** בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבא". שכח – אם נזכר לאחר שהתחיל הברכה הבאה (אפי' אם רק אמר "ברוך") צריך לחזור לראש, אבל אם נזכר לפני שאמר "ברוך" אומר הנוסח הנדפס בסידור "ברוך.. אשר נתן..".
- **הרחמן:** מוסיפים "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב".

* היות ואסור להכין מיו"ט ראשון לשני, לכן אסור להכין במשך היום שום דבר עבור הלילה עד צאת הכוכבים (בני.י. : 8:21).

- * **במשך היום:** לומדים **מסכתא סוטה** דף ו'.
- * המנהג בליובאוויטש הוא שהולכים ל"**תהלוכה**".

ליל אחרון של פסח

- * **ההכנות לסעודות** מתחילות אחרי זמן צאת הכוכבים. בני.י. : 8:21.
- * **תפילת ערבית:** תפילת ערבית מתחילה מ"שיר המעלות", ואחרי תפילת העמידה של שלש רגלים אומרים **ספירת העומר** – היום שבעה ימים שהם שבוע אחד לעומר.

**סעודת יום טוב
הדלקת הנרות:**

- מדליקים את הנרות אחרי צאת הכוכבים בני.י. : אחרי השעה 8:21 או סמוך לקידוש (כל אחת לפי מנהגה).
- **מאש דולקת.**

מברכים "להדליק נר של יו"ט" ואין מברכים "שהחיינו".

להזכיר לאלה שהולכות לאכול אצל אחרים שלא לשכוח להדליק נרות.

- * **קידוש:** קידוש של שלש רגלים. מתחילים עם "סברי מרנן" ואין אומרים שהחיינו.
- * **בסעודה - שרוי:** מהדרין לאכול שרוי (געבראקטס) בכל הסעודות של אחש"פ ומכל מאכל.
- * **מים אחרונים:** במים אחרונים שוב מעבירים המים על השפתים.
- * **בברכת המזון:**

- **יעלה ויבא:** בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבא". שכח – אם נזכר לאחר שהתחיל הברכה הבאה (אפי' אם רק אמר "ברוך") צריך לחזור לראש. אבל אם נזכר לפני שאמר "ברוך" אומר הנוסח הנדפס בסידור "ברוך.. אשר נתן..".
- **הרחמן:** מוסיפים "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב".

אחרון של פסח, כ"ב ניסן

* **סוף זמן קריאת שמע:** בני.י. : 9:31.

* **ברכת כהנים:** להכין את הילדים ללכת ל"ברכת כהנים" שתתקיים בסוף תפלת מוסף.

* **הלל:** אחרי תפלת העמידה של שלש רגלים אומרים חצי הלל.

* **יזכור:** לפני תפלת מוסף אומרים יזכור. אלה שלא יכולים/ות ללכת לבית הכנסת (מאיזה סיבה שתהי') יכולים/ות לומר בבית.

סעודת החג

* **הקידוש:** הקידוש בסעודה הוא של שלש רגלים המתחיל עם "אתקינו וכו' אלה מועדי".

* **שרוי:** מהדרין לאכול שרוי (געבראקטס) בכל הסעודות ומכל מאכל.

* **מים אחרונים:** במים אחרונים שוב מעבירים המים על השפתים.

* בברכת המזון:

- **רצה ויעלה ויבא:** בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבא". שכח "יעלה ויבא" – אם נזכר לאחר שהתחיל הברכה הבאה (אפי' אם רק אמר "ברוך") צריך לחזור לראש. אבל אם נזכר לפני שאמר "ברוך" אומר הנוסח הנדפס בסידור "ברוך.. אשר נתן..".

• **הרחמן:** מוסיפים "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב".

* **במשך היום:** לומדים **מסכתא סוטה** דף ז'.

מנחה

* מתפללין תפילת המנחה של שלש רגלים ולאחרי זה עורכים סעודת משית.

סעודת משיח

1. נוטלים ידים לסעודה **(לפני השקיעה)** (ב.ג.י. 7:39) ואוכלים לכה"פ כזית לפני השקיעה).
2. **שתיית ד' כוסות** (מלאים) – עם הכוונה שזה שייך לגאולה העתידה. אלה שספק אצלם אם שתו כל הד' כוסות בכוונה זו (שזה שייך לגאולה העתידה) בודאי ישלימו, דשתיית ד' הכוסות צריכה להיות באופן ודאי וברור, וכאמור, שעיי"ז מקרבים הגאולה העתידה. ראה העתק הכי"ק מהגהת הרבי על המאמר של אחש"פ תשמ"ט (והחרים) אודות שתיית הד' כוסות.
3. **ניגונים**: נוהגין לנגן הניגונים של כל הרביים ו"האפ קאזאק".
4. **משיח'ס טאנץ** - ישנם ב' פירושים בזה: או מחול שיש לו שייכות והקדמה למשיח או שמשיח משתתף בו, ולנו כדאי לבאר כאופן השני.
5. **בברכת המזון**:
  - **רצה ויעלה ויבא**: בברכת המזון מוסיפים רצה ו"יעלה ויבא". שכח "יעלה ויבא" – אם נזכר לאחר שהתחיל הברכה הבאה (אפי' אם רק אמר "ברוך") צריך לחזור לראש, אבל אם נזכר לפני שאמר "ברוך" אומר הנוסח הנדפס בסידור "ברוך..אשר נתן..".
  - **הרחמן**: מוסיפים "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב".

מוצאי אחרון של פסח

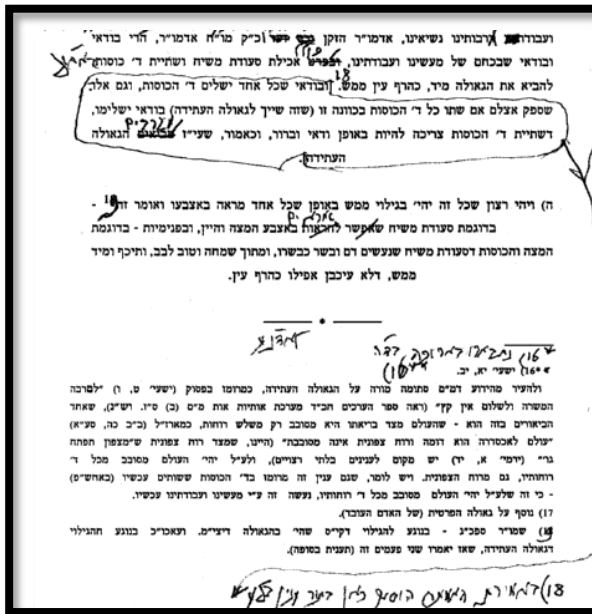
- * תפלת ערבית [או אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לחול"] אחרי השעה: ב.ג.י. : 8:22.
- * **בתפלת ערבית**: אומרים אתה חוננתנו. שכח ונזכר אחרי שאמר "הי" של "חונן הדעת" - אינו חוזר [ואחר התפילה יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול"].
- * ספירת העומר – היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד לעומר.
- * אחרי שהנשים מתפללות תפלת ערבית או עכ"פ אומרות "ברוך המבדיל בין קודש לחול" נוהגות לחכות קצת זמן עד שהרב זוכה את החמץ מהערב קבלן וכו' לפני פתיחת המקומות של החמץ וכו'. [יש כאלה שנוהגות לחכות שעה אחת אחרי החג].
- * **הבדלה**: אין מברכים על הבשמים ולא על האש ואין אומרים ויתן לך.

* **תחנון**: עד סוף החודש, אין אומרים תחנון.

במוצאי החג מאחלים: **"א געזונטן זומער און א פרייליכן תמיד"**.
בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל!!

הרב לוי יצחק גרליק
Sichosonline.org

כתב יד קדשו של הרבי – הגהות על המאמר והחריים תשמ"ט אודות שתיית ד' כוסות בסעודת משיח

רטז תורת מנחם – ספר המאמרים מלוקט – ניסן

הכוסות דאחרון של פסח), גאולה בפשטות¹⁹ למטה מעשרה טפחים. ובפרט שמעשינו
 ועבודתנו עכשיו הם כנגס על גבי ענק, כיון שהם באים לאחרי ובהמשך למעשי
 ועבודת רבותינו נשיאנו, אדמו"ר הזקן אדמו"ר האמצעי אדמו"ר הצ"צ אדמו"ר
 המהר"ש אדמו"ר נ"ע וכו"מ מו"ח אדמו"ר, הרי בודאי ובודאי שבכח של מעשינו
 ועבודתנו, כולל אכילת סעודת משיח ושתיית ד' כוסות באחרון של פסח, להביא
 את הגאולה מיד, כהרף עין ממש²⁰.

(ה) ויהי רצון שכל זה יהי בגילוי ממש באופן שכל אחד מראה באצבעו ואומר
 זה²¹ – בדוגמת סעודת משיח שמראים באצבע המצה והיין, ובפנימיות
 – בדוגמת המצה והכוסות דסעודת משיח שנעשים דם ובשר כבשרו, ומתוך שמחה
 טוב לבב, ותיכף ומיד ממש, ולא עיכבן אפילו כהרף עין.

20 באמירת המאמר הוסיף כאן בתור ענין בפ"ע: ובודאי שכל אחד ישלים ד' הכוסות, וגם אלה שספק
 אצלם אם שתו כל ד' הכוסות ככוונה זו (שוה שייך לגאולה העתידה) בודאי ישלימו, דשתיית ד' הכוסות
 צריכה להיות באופן רדאי ובורר, וכאמור, שעי"ז מקרבים הגאולה העתידה.